

Overheid te wispelturig bij stimulering groene energie

Koe is groene motor

De nieuwe monovergister van zuivelboerderij Den Eelder was reden voor een symposium over energie opgewekt op het boerenbedrijf, met als titel 'de koe als groene motor'. Groen gas, groene elektriciteit of groene warmte, de Nederlandse overheid stimuleert steeds een andere vorm en remt daarmee ondernemers die willen investeren in groene energie.

tekst **Ivonne Stienezen**

Wiebren van Stralen:
**'Standaardregels
doen geen
recht aan de
ondernemer'**

Giske van Es:
**'Neveneffecten
van vergisten
zijn minstens zo
belangrijk'**

Carel de Vries:
**'Grondstoffen
voor voeding
of voeders niet
vergisten'**

Mest was vroeger een waardevol product. Vaak werd vee met name gehouden om de mest. Toen ik boer werd, kregen we geld voor onze mest. Inmiddels moeten we betalen om er van af te komen; de wereld op z'n kop', aldus Ernst van der Schans, eigenaar van zuivelboerderij Den Eelder. Om de mest van zijn 450 koeien tot waarde te brengen, investeerde Van der Schans in een monovergister waarin louter mest van de eigen koeien wordt vergist. Met het vrijgekomen gas wordt groene stroom opgewekt, die voor het

grootste deel in de eigen zuivelfabriek wordt gebruikt. In 2001 begon Van der Schans met zijn plannen voor groene energie. Het langdurige proces kwam onder meer door een overheid die steeds een andere focus legde op groene energie. 'We kijken bij de opbrengst niet alleen naar euro's, maar ook naar milieu-voordelen. Daar is vanuit de overheid nog onvoldoende oog voor.'

Groenere sector

Ter gelegenheid van de opening van de mestvergister organiseerde Van der Schans een symposium met diverse

sprekers die hun licht lieten schijnen over groene energie van het melkveebedrijf. Wiebren van Stralen, beleidsadviseur mest en milieu van LTO Noord, trapt af. 'Als het ons lukt om de koe als groene motor in te zetten, kunnen we laten zien dat de sector groener wordt. Dat kan het imago verbeteren.' Van Stralen pleit voor kaders die groene groei definiëren. Binnen die kaders kunnen veehouders dan zelf kiezen voor de beste invulling, zoals de productie van groene energie of het verkleinen van emissies of mineralenverliezen. 'Niet iedereen

hoeft hetzelfde te doen, alle bedrijven zijn natuurlijk verschillend. Standaardregels doen geen recht aan de ondernemer.' De overheid moet volgens Van Stralen de kaders vaststellen, zodat de sector binnen die kaders ook na 2015 kan groeien. 'Die groei moet groen zijn'.

Jacco Geurts, Tweede Kamerlid voor het CDA, erkent dat de overheid onvoldoende doet om de agrarische sector te ondersteunen bij het ontwikkelen van initiatieven op het gebied van groene energie. De Stimuleringsregeling duurzame-energieproductie is nog niet open voor microvergisters en ook de levering van groen gas is niet goed geregeld. 'Dat gaan we in Den Haag op de agenda zetten', beloofde hij.

Voortouw nemen

Ook Giske van Es is niet gelukkig met het inconsequente beleid van de overheid. Van Es is procesbegeleider van het netwerk 'Microvergisters in de praktijk', waarvan Van der Schans een deelnemer is. 'Ons netwerk neemt het voortouw met de potentievolle investering van een vergister. Deze voorlopers willen hun kennis graag uitdragen naar een grotere groep ondernemers, maar daarvoor is een consequent beleid van de overheid nodig. Een belangrijke vraag is: wat zet je af als energieproduct, kies je voor elektriciteit, gas of warmte? De overheid kiest er steeds voor een ander eindproduct te stimuleren.' De deelnemers kijken binnen het netwerk ook naar het effect van de vergister op het bedrijf. 'Wanneer je een vergister opneemt in je kringloop, veranderen er natuurlijk meer zaken op je bedrijf. Je krijgt andere mest op je land, digestaat, hoe zorg je daarmee toch voor goed ruwvoer?' Natuurlijk kijken de deelnemers ook naar de economie. In de begindagen van de vergisters zagen boeren de vergister als een manier om veel

geld te verdienen. 'Helaas,' zegt Van Es, 'zien we dat dat niet opgaat. Daarom kijken we nu naar het totaalconcept, naar de kringloop op het bedrijf, de eigen energie die wordt opgewekt, de milieuwinst. Er is gewoon nog te weinig oog voor de neveneffecten van vergisting, zoals de beperking van broeikasgassen in de atmosfeer.'

Efficiënter produceren

Carel de Vries, programmadirecteur van innovatieorganisatie Courage, ziet de melkveehouderij als een grote 'energiedecentrale'. In alle Nederlandse mest zit in potentie bijna 2 miljard kuub gas. De Vries ziet meer toekomst in mono-vergisting dan in co-vergisting. 'Het wereldvoedselprobleem vraagt om meer efficiëntie, dat betekent ook de reductie van verspilling. De verspilling van voedsel is bijna net zo groot als het tekort. Dan is het toch ondenkbaar dat we grondstoffen die geschikt zijn als voeding voor mens of dier, gebruiken voor energieproductie?'

De landbouw is een maaksector, een fundament van de economie, stelt De Vries. 'We voegen waarde toe. Daarbij moeten we ook kijken naar de maatschappelijk toegevoegde waarde. Denk aan natuur en landschap, energie, biodiversiteit en het decor voor recreëren. Dat zijn allemaal producten van het boerenbedrijf.'

De Vries gaf aan dat de sector met die waardetoevoeging naar de samenleving toe moet bewegen en niet ervanaf. 'De koe is ons visitekaartje. We moeten er dus voor zorgen dat die koe zichtbaar blijft.'

Inspirator De Vries ziet de melkveesector als een 'world dairy laboratorium'. 'We ontwikkelen toepassingen die wereldwijd te gebruiken zijn. Om dat te kunnen blijven doen, is er ruimte nodig voor mensen die initiatieven willen nemen, ruimte voor mensen zoals Ernst van der Schans.' |

Sjoerd van de Wouw, foktechnicus ki Select Sires:

'Dieren worden meer een ding. Boeren hebben minder tijd om zorg en aandacht aan hun veestapel te geven. Dit fenomeen komt nu ook op in de melkveehouderij. Op grote bedrijven vinden boeren het maar lastig om koeien te weiden. De dieren verblijven dus jaarrond in stallen met beton en staal.' (LC)

Charlie Will, foktechnicus ki Select Sires:

'De omgeving is verreweg de belangrijkste voorspeller voor levensduur. Een koe die oud wordt, maar steeds te weinig melk geeft, dat schiet niet op. Levensduur zonder melk heeft geen toekomst.' (Bv)

Jan Aantjes, melkveehouder te Streefkerk:

'Vruchtbaarheid is moeilijk te raken. Dan moet je zorgen voor goede jagers (scherp selecteren), een goed geweer (de selectiemethode) en de juiste munitie (gegevens).' (Bo)

Tatja Claessen, voedingsdeskundige:

'Het argument tegen het drinken van koemelk, dat geen enkele diersoort melk dringt van een andere diersoort, is niet zo sterk. De mens doet wel meer dingen die andere dieren niet doen zoals fietsen en eten koken.' (Vm)

Benny Snellink, melkveehouder te Markelo:

'Wij kopen geen koeien. Alles komt van het eigen bedrijf, maar we gebruiken wel goede stieren. De spermapijns vinden we daarbij niet zo belangrijk.'

De fokkerij kost één cent per liter melk, de veearts kost twee cent.' (Mm)

Kees Romijn, voorzitter vakgroep Melkveehouderij LTO:

'Als één bedrijfstak in Nederland de bouw overleefd houdt, dan is het de veehouderij.' (St)

Elsbeth Stassen, hoogleraar Dier en Samenleving Wageningen:

'De burger verstaat onder dierenwelzijn vooral of een dier zijn natuurlijke gedrag kan vertonen. Daarom stoort het hem dat op veel grote bedrijven de dieren op stal blijven. Terwijl de koe van nature een echte grazer is. In een weiland kunnen ze lopen en liggen op een zachte ondergrond.' (LC)

Freek Spithoven, melkveehouder te Werkhoven:

'Juist bij koeienliefhebbers heeft de melkrobot voordelen. De verzorging van het vee gaat met plezier en attentiekoeien worden snel behandeld.' (Bo)

Jan Aantjes:

'Stelt u zich eens voor dat al uw koeien goed zichtbaar tochtig zouden zijn en met één inseminatie drachtig. Wat betekent dat dan voor de ki-organisaties? Nee, vanuit fokkerijorganisaties heb je niets te verwachten op het gebied van vruchtbaarheid.' (Bo)

Herman Wijffels, hoogleraar Duurzaamheid in Utrecht:

'Het is voor de Nederlandse samenleving en voor de toekomst van de melkveehouderij van groot belang dat de sector grondgebonden blijft en dat het

overgrote deel van de koeien 's zomers in de wei blijft.' (Bw)

John Jorritsma, commissaris van de Koning in Friesland:

'De Friese zuivel is onze Johan Crujff.' (LC)

Cees 't Hart, directeur FrieslandCampina:

'De melkveehouder staat wel aan de basis van een belangrijke bedrijfstak in Nederland. Het is een van de weinige sectoren die het nu goed doet en door zijn internationale activiteiten is de melkveehouder ook van groot belang voor onze welvaart. Burgers zien die connectie te weinig als ze klagen over landbouwsubsidies of mestoverlast.' (LC)

Ad van den Berg, melkveehouder te Bleskensgraaf:

'Ik vind het logisch dat we straks een vergoeding krijgen voor het onderhouden van het landschap en de natuur. Maar bovendien heeft de overheid de plicht om de productie van voedsel, onze eerste levensbehoefte, te garanderen.' (NRC)

Tjebbe Huybrechts, student en jurylid:

'Bij vernieuwing voelen fokkers zich bedreigd. Hun fokkersoog wordt vaker aan de kant gezet. Ik steek hun een hart onder de riem; het één-plus-één-is-tweeverhaal in de fokkerij geldt nog lang niet.' (Cm)

Rakesh de Vries, melkveehouder te Terzool:

'De stal van tegenwoordig is niet te vergelijken met die van dertig jaar geleden. Daar hebben de meeste mensen geen echt idee van.' (Bw)

Bronnen: Leeuwarder Courant (LC), Boerderij vandaag (Bv), Boerderij (Bo), Volkskrant magazine (Vm), Melkveemagazine (Mm), Stensor (St), NRC Handelsblad (NRC), CRV magazine (Cm), Boerderij weekend (Bw)